

проведення диверсій як на залізницях, зокрема 29 грудня було спалено залізничний міст між станціями Загуж - Луковиця, було спалено мости обабіч м. Ліська та 10 жовтня на річці Сян в селі Постолові спалено дерев'яний міст завдовжки 120 метрів [6,с.188], так інших шляхах сполучення – дорогах та мостах. Також велася боротьба безпосередньо з переселенськими комісіями. Не менш важлива була і ліквідація задіяних у переселенській акції підрозділів Війська Польського. [8,с.141]. Також проводилися визволення і повернення додому переселенців, конвойованих поліційними підрозділами ВП до польсько-українського кордону: «Ніч на 31 березня відділ УПА здійснив акцію на залізничну станцію Залуж Сянського повіту», де перебувало багато українців, очікуючи на вивезення до УРСР [5,160].

Таким чином, можна стверджувати, що впродовж 1944-1945 рр. УПА змогло в значній мірі припинити антиукраїнську діяльність польського підпілля, яке було основним фактором, що змушував українців покидати Закерзоння. В значній мірі був дезорганізований рух залізничного транспорту через десятки знищених мостів і залізничних станцій. В тій чи іншій мірі із ладу було виведено мости й на шосейних дорогах. Все це дуже сповільнило процес депортації українців, проте не спиноло його. В свою чергу ВП та поліційні формування РП не змогли організовано протидіяти УПА.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сергійчук В. Трагедія українців Польщі. / Володимир Сергійчук. – Тернопіль: книжково-журнальне видавництво „Тернопіль”, 1997. – 440с.
2. Сергійчук В. Український Здви́г. Закерзоння (1939–1947). / Володимир Сергійчук. – К.: Українська видавнича спілка, 2004. – 840 с.
3. Мічкур П. Українська повстанська армія 1942- 1952 / Петро Мічкур. - Львів: Книгозбірня Просвіти, 1991. – 376 с.
4. Киричук. Ю. Історія УПА. / Юрій Киричук Тернопіль: книжково-журнальне видавництво «Тернопіль», 1991. – 407 с.
5. Судин Ю. Закерзоння 1939-1947: Хроніка подій / Юрій Судин, Данило Судин. – Львів: СПОЛЛОМ, 2006. - 276 с.
6. Макар Ю.Холмщина і Підляшшя в першій половині ХХ століття / Юрій Макар. - Львів: Інститут Українознавства НАН України ім. І. Крип'якевича,2003. - 88 с.
7. Літопис УПА том 8 Нова серія „Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля (1944-1946) Документи і матеріали. / [ред. Й. Потічний.] Київ-Торонто, 2006. – 1620 с.
8. Літопис УПА том 16 Підпільні Журнали Закерзонської України 1945 – 1947 / [ред. Й. Потічний.] Торонто: Видавництво Літопис УПА, 1987. – 608 с.

Бойко Н.

Науковий керівник – доц. Ятищук О. В.

ТРАДИЦІЙНІ МОЛОДІЖНІ РОЗВАГИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ РОСІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПІОР

Мета: Виявити і порівняти особливості та специфіку функціонування молодіжних забав в російській та українській традиційній культурі.

Завдання: проаналізувати стан наукової розробки означеної проблеми, розглянути соціокультурну основу дозвілля молоді російського та українського етносів.

Дослідженню молодіжних громад та форм їх дозвілля приділяли немало праць вітчизняних народознавців ХІХ-ХХ ст. В. Боршковський «Парубоцтво» как особая группа в малороссийском сельском обществе»; М. Сумуова «Досвидки и поседелки»; В. Камінський «Парубоцькі громади»; О. Мазуркевич «Сільські молодіжні громади як школа етикетного виховання»; О. Кісь «Українська сільська молодь у дзеркалі гендерних відмінностей»

Російські молодіжні громади та їх дозвілля досліджували: Т. Беркштам «Молодежь в обрядовой жизни русской общины ХІХ- начала ХХ в.,

М. Громико «Традиционные нормы поведения и формы общения русских крестьян», Г. Базслов «Деревенская артель кулачных бойцов-рукопашников» та ін. У своєму дослідженні ми будемо опиратися на матеріали монографії

К. Логвинова «Традиционный жизненный цикл русских Водлозерья: обряды, обычаи и конфликты»[1].

Окремими групами у сільському соціумі, що мали власні інтереси, турботи, задоволення, права і обов'язки, були молодіжні громади. «Найпоширенішими формами спілкування молоді в Україні були вечорниці й довідки, які у холодну пору року проводилися у хатах, а у теплу – «вулиці», «музики», «ігрища» та забави. Як вказує О. Мазуркевич «Етикетні норми поведінки під час зустрічі молоді регулювалися моральними нормами. Вони не затримувались на вечірках до пізна, Особливо це стосувалося дівчат. [2, с.111]

Найбільшу радість молоді приносили розваги на природі. Ігри були парубоцькі, дівочі, дитячі, гуртові і навіть для одружених. В Україні найпоширеніші були перетягування шнурка, ходіння на палицях, стрибки, а також військові ігри [3]. Відомі з писемних джерел кулачні бої, що їх влаштовували хлопці з різних вулиць, на початку XVIII ст. були заборонені церквою, а у 1719 р. гетьман Іван Скоропадський видав спеціальний універсал [3]

У Росії ж кулачні бої продовжувалися до XX ст. Т. Бернштам у своїй науковій розвідці описує кулачні бої «груп молоді з групами взрослых, как это имело место при прославлении Христа в Поморье при обходах домов на второй-третий день от Рождества» [4, с. 157]. Інший дослідник – К. Логинов - вказує, що «драка могла быть ожосточенной, вплоть до хватания за колы» [1, с.158]. На святкових гуляннях старше покоління не рідко робило «ставки» на представників своєї вулиці чи села. Варто сказати і про звичай Російської молоді соромити хлопців, що програли бійку, розвішуючи їх розірвані сорочки на вулицях села навпроти дому де вони живуть.

Окремо хочеться зупинитися на так званих «поцілуйних іграх», які були притаманні російській молоді і про які не знайшлося жодної інформації щодо побутування їх в українських молодіжних громадах. Наприклад це ігри «в голубків». Отаман (ведучий) викликав на переносну лавку хлопця який сідав лицем до стіни, потім садив дівчину спиною до хлопця. Після чого звучала команда «Гулі-гулі-раз» Якщо хлопець і дівчина повертали голови один до одного, то вони цілувались, якщо голови повертались в різні сторони хлопець поступався місцем іншому гравцю. Після цього все повторювалось.

Схожою була гра «По кружку ходить», знову ж по команді ведучого, хлопець піднімався з лавки та йшов до дівчини, сідав їй на коліна цілував та повертався назад. Дівчина яку він цілував піднімалася, підходила до лавки хлопців, і робила свій вибір. Далі поверталася на місце, а поцілований хлопець продовжував естафету [5, с. 39]

Варто сказати, що розваги української молоді були привязані до календаря, навідміну від російських. Святкові і недільні посиденьки молоді Росії іменувались як «бесіди», а у вівторок та четвер – «вечорами», «вечірками», «вечорухами» рідко «клубом». По суботах вечірки не влаштовували, оскільки «боялись Бога». Створювались хати-читальні бібліотеки, клуби, в яких молодь могла збиратись по вечорах безкоштовно. Святкові і недільні посиденьки присвячувались виключно розвагам, танцям та поцілунковим іграм. В свято та неділю молодь веселилась. А от в вівторок та четвер батьки давали дівчатам завдання прости пряжу. На них дівчата ходили з своїм інструментом, а при поверненні до дому повинні були показати свій результат роботи. Хлопцям в будні дні теж давалось завдання. Вони сукали нитки для риболовних снастей або в'язали сітки. Ті з дівчат, які мали постійного кавалера, всаджувались на лавку, а хлопець сідав їй на коліна. Працювати при цьому було не дуже зручно, але цілуватись вони могли [1, с. 153].

Натомість в Україні розважались по святах. Однією з найрозповсюдженіших розваг молоді в Україні була колись так звана «Вулиця» - своєрідні вечірніці дівчат і хлопців просто неба. В вечері, як уже смеркало, першими на вулицю збиралися дівчата, починаючи співати. Співали різноманітні пісні. Прийшовши на вулицю, хлопці, як правило, не беруть участі в дівочих співах, а стають гуртом збоку і спостерігають за дівчатами. Але часом, як дівчата їм дуже надокучають своїми глузливіми піснями, кидаються в дівочий гурт і ніби хочуть дівчат розігнати. Тут же, «на вулиці», дівчата виводили й хороводи - «кругові» та «ключеві». До кругових належали такі хороводи, в час яких одна з дівчат усередині утвореного товаришками кола зображувала рухами все те, про що вони співали. Після закінчення пісні дівчина ставала в коло, а на її місце виходила інша. До цього типу належали такі хороводи: «Перепілочка», «Подоланочка», «Король», «Нелюб», «Мак» та інші [6, с. 51-58].

В російських губерніях теж зберігся звичай «Вулиця». Ближче до вечора дівчата збирались в одному місці, формувались у колони та вирушали з піснями в іншу сторону. Тим часом, хлопці теж з піснями шли їм навпроти. Зустрічались вони зазвичай в центрі села, де на них чекали глядачі. Потім групи знову розходились. Так усе продовжувалось поки вони не обійшли село три рази [1, с.165].

Ще одну яскраву аналогію між двома етносами можна спостерігати під час святкування Покрови. Жителька с. Сумани, Житомирської обл. Серафим Охрімчук згадує, що до Покрови на вулиці гуляли, а після Покрови то уже до когось у хаты просились, винаймали велику у вдови або старих, і там збирались на вечоринки. Розраховувались хлібом, борошном, полотном. Обов'язком хлопців було забезпечення господарів дровами [7]. В губерніях Росії теж винаймали приміщення, проте цим займались хлопці, плата за оренду відроблялась влітку на полях господарів. Обов'язком дівчат, було прибирання, забезпечення дровами та харчами [1, с. 157]. Вечорниці тривали цілу зиму аж до Великого посту. Разом збиралася молодь тільки однієї вулиці або кутка. Чужі могли приєднатися лише з дозволу всієї молодіжної громади. Дівчата починали ходити на вечорниці років із 14–16, (як навчаться прясти, шити й вишивати). З-поміж себе вони вибирали отаманшу – дівчину, що керувала вечорницями і яка користувалась великим авторитетом. На вечорницях дівчата пряли, вишивали та плели. Хлопці могли приходити тільки тоді коли дівчата розходились по своїх домівках [7]. Їхні російські ровесниці «которые имели постоянного кавалера, занимаясь прядением, усаживались на прядки, а кавалер садился им на колени. Работать при этом, конечно, было не очень удобно, но целованью и милованию это мало мешало» [1, с.161].

Отже, ігри і забави, спільні розваги були істотною складовою соціальної інтеграції. Можна сказати, що розваги української молоді були дещо соромязливішими, навідрізку від наших сусідів. Адже в схожих традиціях простежується дещо інше моральне виховання. Деякі з них мали виробничу основу, включаючи розважальні елементи. Незалежно від цього вони мали на меті гуртування та забезпечення дошлюбного спілкування молоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Логинов К. К. Традиционный жизненный цикл русских Водлозерья: обряды, обычаи и конфликты / К. К. Логинов. – М.: Русский Фонд Содействия Образованию и Науке, 2010. – 424 с.
2. Мазуркевич О.П. Сільські молодіжні громади як школа етикетного виховання/ О. П. Мазуркевич // Культура України. - 2013. - Вип.43. – С, 110-118.
3. З.Николайчуу Ф. Универсал гетьмана Скоропадского о вечорницах, кулачных боях, сборищах под Ивана Купала и проч., 1719 года / Ф. Николайчук // Киевская старина – 1894 – Т.45. – С. 541-543
4. Бернштам Т. А Русская народная культура Поморя в XIX – начале XX в. / Т. А. Бернштам. – Л., 1983., - с. 323
5. Громько М. М. Традиционные нормы поведения и формы общения русских Крестьян/ М. М. Громько. – М., 1986. – 306 с.
6. О. Воропай Звичаї нашого народу/ Воропай О., - Етнографічний нарис. - Т.2., - с. 51-58
7. <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult208.htm>

Вовна К.

Науковий керівник – доц. Старка В. В.

СТАНОВИЩЕ СУДОВОЇ ПОЛІЦІЇ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В СКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА (1919 – 1939 РР.)

Переосмислення історичної спадщини України в контексті всесвітньої історії, що здійснюється сучасною вітчизняною історіографією, зумовило зростання зацікавленості проблемами українсько-польських відносин на різних етапах непростого історичного минулого обох народів та держав. Одним із таких важливих періодів є двадцятиліття між Першою й Другою світовими війнами. Саме тоді постала та функціонувала відновлена Польська держава – Друга Річ Посполита, у політиці якої Україна й українське питання займали вагоме місце.

Важливим елементом суспільного життя міжвоєнної Польщі виступала специфічна політика на території Західної Волині, Східної Галичини, інших етнічних українських земель, що входили до її складу. На тлі належного рівня вивчення окремих граней такої політики практично не з'ясованими залишаються питання діяльності на західноукраїнських землях польських органів внутрішніх справ,